

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА

ЧЕТВРТИ ОДЈЕЛ

ПРЕДМЕТ ШОБОТА-ГАЈИЋ против БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

(Апликација бр. 27966/06)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

6. новембра 2007. године

*Ова пресуда ће постати коначна у условима изложеним у члану 44 § 2 Конвенције.
Пресуда може бити предмет редакцијских измјена.*

У предмету Шобота-Гајић против Босне и Херцеговине,

Европски суд за људска права (Четврти одјел), засједајући у вијећу у саставу:

J. CASADEVALL, *предсједник*
G. BONELLO,
S. PAVLOVSKI,
L. GARLICKI,
L. MIJOVIĆ,
J. ŠIKUTA,
P. HIRVELA, *судије*
F. ARACI, *замјеник регистрара Одјела,*

Након вијећања затвореног за јавност, одржаног дана 9. октобра 2007. године, доноси следећу пресуду која је усвојена истог дана.

ПРОЦЕДУРА

1. Предмет је почео апликацијом (бр. 27966/06) против Босне и Херцеговине која је поднесена Суду у складу са чланом 34. Конвенције о заштити људских права и основних слобода (Конвенција) од држављанке Босне и Херцеговине, госпође Верице Шобота-Гајић (апликантца), дана 27. маја 2006. године.

2. Апликантца је заступала гђа С. Никшић, адвокат из Градишке. Владу Босне и Херцеговине (Влада) заступале су гђа М. Мијић, агент, и гђа З. Ибрахимовић, замјеник агента.

3. Апликантца је навела да домаћи органи нису извршили своје позитивне обавезе и заштитили њена права по члану 8. Конвенције.

4. Даном 7. децембра 2006. године, предсједник Четвртог одјела Суда одлучио је да о апликацији обавијести Владу. У складу са прописима члана 29 § 3 Конвенције, одлучено је да се меритум и допустивост апликације истовремено испитају. Такође је одлучено да се апликацији да приоритет у складу са правилом 41. Правила Суда.

ЧИЊЕНИЦЕ

I - ОКОЛНОСТИ СЛУЧАЈА

5. Апликантца је рођена 1964. године и живи у близини Градишке.

6. Даном 8. маја 1992. године удала се за З.Г. Добили су двоје дјеце, кћерку рођену 1992. године (А) и сина рођеног 1994. године (Б).

7. Након једне наводне епизоде насиља у породици почетком 2001. године, апликантца је напустила свог мужа. Успјела је повести кћерку А, док је З.Г. задржао сина Б.

8. Даном 15. маја 2001. године апликантца је тражила од Центра за социјални рад у Градишци (Центар за социјални рад) да јој додијели старатељство над дјецом до доношења одлуке о покушају миреша. Центар није донио одлуку по овом захтјеву до 28. фебруара 2003. године (видјети параграф 11 даље у тексту).

9. Даном 30. маја 2002. године апликантца је покренула поступак пред првостепеним судом у Градишци тражећи развод брака и старатељство над дјецом. Даном 23. децембра

затражила је одређивање привремених мјера у погледу старатељства, али није добила никакав одговор у том смислу.

10. У пресуди од 19. фебруара 2003. године првостепени суд у Градишци донио је одлуку о разводу брака и додијелио апликантици старатељство над А и Б. З.Г. се жалио на пресуду.

11. Дана 28. фебруара 2003. године Центар за социјални рад додијелио је апликантици привремено старатељство над А и Б до правоснажности пресуде од 19. фебруара 2003. године. Центар се позивао на члан 91(1) Породичног закона из 1979. године који није више на снази (видјети параграф 40 ниже у тексту). Одлука је одмах постала извршна.

12. Дана 12. марта 2003. године апликантица је покренула извршни поступак у вези са одлуком од 28. фебруара 2003. године. Дана 18. марта 2003. године Центар за социјални рад прослиједио је одлуку Одјељењу за општу управу (други општински орган) ради извршења. Након дуготрајне кореспонденције са Центром за социјални рад и првобитног одбијања да изврши одлуку, Одјељење за општу управу је 30. јула 2003. године пристало да изврши одлуку.

13. Дана 28. априла 2003. године апликантица је поднијела пријаву Дому за људска права, домаћем тијелу за људска права (предмет бр. ЦХ/03/14055).

14. Дана 18. августа и 26. септембра 2003. године Одјељење за општу управу имало је два неуспјела покушаја извршења одлуке од 28. фебруара 2003. године.

15. Дана 6. новембра 2003. године Дом за људска права утврдио је повреду члана 8. Европске конвенције о људским правима. Релевантни дио одлуке гласи:

„64. Дом закључује у овим околностима да поступак није испунио критеријуме брзине и дјелотворности који се захтијевају чланом 8. Конвенције да би се осигурало право подносиоцице пријаве на поштовање њеног породичног живота. Дом наглашава да је са овог гледишта битно, ако треба поштовати породични живот родитеља и дјеце, да расположиви правни лијекови и систем за њихово спровођење треба да буду јасно утврђени законом, да органи који су укључени буду прописно упућени у закон и треба да избјегавају прекомјерно одгађање а нарочито да брзо поступају са жалбама и другим захтјевима који им се подносе, те да поштују важеће временске рокове. Посебно је неприхватљиво да породични живот треба да буде угрожен због спорова међу службама око управне надлежности, као што се овдје десило.

.....

69.Будући да су права подносиоцице пријаве повријеђена *inter alia* чињеницом да одлука Центра за социјални рад којом јој се дјеца привремено повјеравају још није извршена, Дом сматра одговарајућим да туженој страни нареди да предузме све потребне кораке како би извршила одлуку Центра за социјални рад што прије, а у сваком случају најкасније до 5. јануара 2004. године.“

У диспозитиву одлуке наложено је Републици Српској „да предузме све мјере преко својих органа ради хитног извршења одлуке Центра за социјални рад, а најкасније до 5. јануара 2004. године, као и да апликантици до 5. јануара 2004. године исплати 2.500 КМ (једнако 1.280 евра) као накнаду за нематеријалну штету“. Одлука је прочитана на јавној расправи одржаној 5. децембра 2003. године. Пошто је одлуку донијело вијеће у пуном саставу, одлука је ступила на снагу одмах.

16. Дана 18. децембра 2003. године Одјељење за општу управу предало је апликантици сина Б. Наредног дана З.Г. је отео Б.

17. Дана 22. децембра 2003. године апликантица је тражила од Одјељења за општу управу да поново изврши одлуку од 28. фебруара 2003. Истог дана поднијела је кривичну пријаву против З.Г.

18. Дана 16. јануара 2004. године Одјељење за општу управу закључило је да је одлука од 28. фебруара 2003. године извршена и окончало је извршни поступак. Дана 17. марта 2004. године надлежно министарство је потврдило првостепену одлуку од 16. јануара 2004. године. Чини се да Врховни суд Републике Српске још није испитао захтјев за судско преиспитивање који је доставила апликантица.

19. Дана 12. марта 2004. године Република Српска је исплатила накнаде које је досудио Дом за људска права.

20. Дана 23. априла 2004. године надлежни јавни тужилац је, пошто је установио да има довољно доказа да је З.Г. извршио отмицу дјетета, поднио првостепеном суду у Градишци оптужницу на потврђивање. Дана 20. маја 2004. године првостепени суд у Градишци потврдио је оптужницу. Након првобитног појављивања З.Г. нису више предузимани никакви кораци до смрти З.Г., 14. јануара 2006.

21. Дана 7. септембра 2004. године ступила је на снагу пресуда од 19. фебруара 2003. године коју је потврдио Окружни суд у Бањалуци. Тиме је престала да важи привремена одлука од 28. фебруара 2003. године.

22. Дана 14. јануара 2006. године З.Г. је умро. Б је остао са Д.Б., својом баком по очевој линији.

23. Дана 16. јануара 2006. године апликантица се поново обратила Центру за социјални рад тражећи назад Б.

24. Дана 1. фебруара 2006. године Б се противио враћању апликантици и Центар за социјални рад је одлучио да не користи мјере принуде.

25. Дана 27. фебруара 2006. године Центар за социјални рад доноси рјешење којим се особи Д.Б. одбија захтјев за старатељство над Б. Дана 3. априла 2006. године надлежно министарство потврдило је првостепену одлуку од 27. фебруара 2006. године.

26. Дана 2. марта 2006. године Центар за социјални рад безуспјешно покушава убиједити Д.Б. да помогне у враћању Б. Према записнику са састанка, Д.Б. је у присуству Б изражавала презир према апликантици и због чињенице да она живи на селу. Д.Б. је описана као особа склона манипулацијама, посесивна, ауторитативна и агресивна.

27. Дана 20. марта 2006. године социјални радник доставио је своје стручно мишљење Центру за социјални рад. Ту је наведено да је З.Г., док је био жив, бранио Б да виђа апликантицу, тако што је пријетио наставницима који су толерисали повремене сусрете са апликантицом у просторијама школе. Раздвојеност, као и непрестани покушаји З.Г. да код Б створи негативна осјећања према апликантици, довела су код Б до осјећаја отуђености према апликантици. Без обзира на све, у извјештају се закључује да би враћање Б било у његовом најбољем интересу.

28. Дана 31. марта 2006. Суд за прекршаје Градишка окривио је Д.Б. због психолошког злостављања Б, и наложио Центру за социјални рад да обезбиједи хитно враћање Б, чак и уз пратњу полиције ако буде потребно.

Ова одлука је била одмах извршна.

29. Дана 4. априла 2006. године Центар за социјални рад прибавио је још једно стручно мишљење са препоруком за хитно враћања Б.

30. Дана 11. априла 2006. године Окружни суд у Бањалуци потврдио је одлуку од 31. марта 2006. године.

31. Дана 25. априла 2006. године Б се опет успротивио враћању.

32. Дана 11. маја 2006. године локална полиција је одбила да пружи помоћ Центру за социјални рад.

33. Дана 12. маја 2006. године Б се опет успротивио враћању.

34. Дана 14. јуна 2006. године Центар за социјални рад затворио је случај и упутио апликантицу да на надлежном суду покрене поступак за извршење пресуде од 19.

фебруара 2003. године. Апликантица се жалила инсистирајући да Центар за социјални рад изврши одлуку о враћању њеног сина. Дана 10. јула 2006. године надлежно министарство потврдило је првостепену одлуку од 14. јуна 2006. године. Дана 22. фебруара 2007. године Окружни суд у Бањалуци, након уложеног захтјева за судску ревизију, потврдио је другостепену одлуку од 10. јула 2006. године.

35. Дана 7. августа 2006. године Центар за социјални рад обавијестио је Суд за прекршаје у Градишци да није у могућности да изврши одлуку од 31. марта 2006. године због недостатка потребних подзаконских аката.

36. Дана 22. августа 2006. године апликантица се обратила првостепеном суду у Градишци ради извршења одлуке од 31. марта. Првостепени суд у Градишци првобитно је донио рјешење о извршењу (8. септембра 2006. године), али је накнадно одлучио (10. јануара 2007. године) да је требало да апликантица тражи од Центра за социјални рад да се спорна одлука изврши. Првостепени суд у Градишци је, сходно томе, поништио рјешење о извршењу од 8. септембра 2006. године.

37. Дана 29. септембра 2006. године Б се опет успротивио враћању, али се наставио повремено виђати са апликантицом у просторијама школе (26. октобра, 6. новембра и 19. децембра 2006. године).

38. Дана 22. јануара 2007. године Центар за социјални рад је вратио сина Б апликантици.

II - РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

39. Постоје два закона која регулишу извршење судских одлука и одлука управних органа. Док судске одлуке и одлуке управних органа за новчане исплате извршавају судови у складу са Законом о извршном поступку из 2003. године (објављен у „Сл. гласнику Републике Српске“, бр. 59/03 од 18. јула 2003; измјене објављене у „Сл. гласнику Републике Српске“, бр. 85/03 од 23. октобра 2003. и 64/05 од 28. фебруара 2005. године), све остале одлуке управних органа извршавају управни органи у складу са Законом о општем управном поступку из 2002. године (објављен у "Службеном гласнику Републике Српске", бр. 13/02 од 18. марта 2002. године).

Што се тиче судских наредби за враћање дјетета, члан 228. Закона о извршном поступку из 2003. године предвиђа поновно извршење једне исте наредбе, ако прође мање од 60 дана прије поновљене отмице дјетета. Насупрот томе, не постоји никаква одредба те врсте када су у питању наредбе управних органа за враћање дјетета (као што су наредбе центара за социјални рад).

40. Према старом Закону о породичним односима из 1979. године (објављен у „Сл. листу СРБиХ“, бр. 21/79; измјене објављене у „Сл. листу СРБиХ“, бр. 44/89) током брачног спора центри за социјални рад имају право да издају привремене мјере у погледу старатељства над дјецом (члан 91(1) овог закона), док су судови у којима се воде поступци за развод брака овлашћени да издају привремене мјере у погледу плаћања издржавања (члан 77(1) овог закона). Од 4. септембра 2002. године, када је на снагу ступио нови породични закон; објављен у „Сл. гласнику БиХ“, бр. 54/02 од 27. августа 2002), судови који суде у брачним споровима били су овлашћени да издају привремене мјере у погледу и старатељства и издржавања током брачног спора.

Члан 74 (1)

„У току поступка у брачним споровима суд може по службеној дужности рјешењем одредити привремене мјере у погледу старатељства и издржавања заједничке малољетне дјеце...“

Члан 291

„Одредбе овог закона које се односе на брак и односе у браку, односе родитеља и дјеце, усвојење, старатељство и издржавање, примјењују се у поступку пред судом односно органом старатељства у предметима у којима до дана ступања на снагу овог закона није донесена првостепена одлука.“

41. У складу са чланом 3. Закона о заштити од насиља у породици, објављеном у „Сл. гласнику РС“, бр.118/05 од 21. децембра 2005. године), центри за социјални рад, заједно са полицијом, јавним тужиоцима и судовима, дужни су да заштите жртве насиља у породици. Према члану 19. овог закона, центри за социјални рад држе регистар свих издатих наредби за личну заштиту, прате и пишу извјештаје о њиховом спровођењу и предлажу њихов прекид, наставак или њихово мијењање.

42. Отмица дјетета кажњава се новчаном казном или затвором у трајању до двије године (члан 205. став 1. Кривичног закона Републике Српске из 2003, објављеног у „Сл. гласнику РС“, бр.49/03 од 25. јуна 2003; измјенама објављеним у „Сл. гласнику РС“, бр.108/04 од 14. децембра, 37/06 од 5. априла 2006. и 70/06 од 4. јула 2006. године). Ако је изречена условна казна, суд може наредити починиоцу да врати дијете о којем је ријеч (члан 205. став 4. овог закона).

ПРАВО

I - НАВОДНО КРШЕЊЕ ЧЛАНА 8. КОНВЕНЦИЈЕ

43. Апликантица се жалила, према члану 8. Конвенције, да су домаћи органи пропустили да предузму све оправдане кораке да јој омогуће спајање са сином, без обзира на неколико одлука домаћих органа донесених у њену корист. Члан 8. гласи:

„1. Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

2. Јавне власти неће се мијешати у вршење овог права осим ако то није у складу са законом и неопходно у демократском друштву у интересу националне безбједности, јавне безбједности или економске добробити земље, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других.“

A. Допустивост

44. Влада је тражила од Суда да одвојено испита сљедеће периоде: (а) период до првог враћања Б на дан 18. децембра 2003. године; (б) период од отмице Б дана 19. децембра 2003. године до његовог дефинитивног враћања апликантици дана 22. јануара 2007. године. У дијелу у којем се апликантица жалила на први период, њена апликација

поднесена је ван рока. У дијелу у којем се жалила на други период, њена апликација је недопустива због некоришћења свих доступних правних лијекова, јер се није жалила Уставном суду Босне и Херцеговине.

Алтернативно, Влада тврди, а са чим се апликантница не слаже, да након враћања Б дана 22. јануара 2007. године апликантница није више могла тврдити да је жртва наводног кршења Конвенције у смислу члана 34. Конвенције (чак и ако се сматра да је раније била у праву). У вези са овим, они се позивају на одлуку Дома за људска права у предметном случају која потврђује кршење члана 8. Конвенције и досуђује одштету.

45. Као прво, Суд не сматра прикладним да дијели ситуацију о којој је ријеч на начин како то сугерише Влада. Овдје је важно да се апликант не жали по члану 6. Конвенције због неизвршавања појединих домаћих одлука. Напротив, она се жалила по члану 8. Конвенције због свеукупног понашања домаћих органа од почетка њеног обраћања (дана 15. маја 2001. године) до дефинитивног враћања Б (дана 22. јануара 2007. године).

Имајући у виду да је апликантница поднијела своју апликацију Суду док је спорна ситуација била у току, приговор Владе у погледу временског ограничења од шест мјесеци мора се одбити.

46. Друго, Суд напомиње да Уставни суд Босне и Херцеговине не може испитивати жалбу коју је већ испитивао Дом за људска права (видјети *Јеличић против Босне и Херцеговине*, бр. 41183/02, ЕЦХР 2005-...).

Пошто је добила одлуку Дома за људска права у вези са овим предметом, апликантница није била у могућности да се жали Уставном суду Босне и Херцеговине. Сходно томе, приговор Владе да апликантница није искористила све расположиве домаће правне лијекове мора се одбити.

47. Треће, у својој пресуди од 25. јуна 1996. године, у случају *Аттир в. Француска*, Суд понавља да „одлука или мјера донесена у корист апликанта, у принципу, није довољна да му оспори статус 'жртве', уколико домаћи органи нису признали, изричито или у суштини и одредили накнаду за кршење Конвенције“. (*Извјештаји о пресудама и одлукама* 1996-III, стр. 846 § 36). Даље се наводи да накнада домаћих тијела мора бити одговарајућа и довољна (видјети *Вишињевац в. Босна и Херцеговина* (одлука), бр. 2333/04 од 24. октобра 2006. године).

Иако је спорна ситуација окончана 22. јануара 2007. године и Дом за људска права потврдио кршење члана 8. Конвенције, Суд налази да досуђени износ (1.280 евра) више не представља довољну надокнаду, с обзиром да је спорна ситуација трајала више од три године након одређивања накнаде.

Приговор Владе у погледу апликантиничног статуса жртве мора се такође одбити.

48. И на крају, Суд напомиње да апликација није очигледно неоснована у оквиру значења члана 35 § 3 Конвенције и да није недопустива по било којем другом основу. Стога се она проглашава допуштеном.

Б. Меритум

49. Стране у поступку се не слажу око тога да ли су домаћа тијела испунила своје позитивне обавезе како би апликантници осигурала права по члану 8. Конвенције. Док апликантница тврди да су домаћа тијела показала некомпетентност и алармантан недостатак савјести, Влада наводи да су домаћа тијела урадила све што је у њиховој моћи, с обзиром на упоран став Б-овог оца и очеве мајке као и противљењу Б да буде враћен мајци.

50. Суд налази да је неоспорно да однос између апликантнице и њеног сина спада у „породични живот“ у оквиру значења члана 8. Конвенције.

51. Ако је то тако, мора се утврдити да ли је било непоштовања породичног живота апликантице. Суд понавља да је основни циљ члана 8. да заштити појединца од самовољних поступака јавних органа. Поред тога, постоје позитивне обавезе присутне у стварном "поштовању" породичног живота (видјети *Keegan v. Ireland*, пресуда од 26. маја 1994, серија А бр. 290, стр. 19, § 49). У овом контексту, Суд чврсто сматра да члан 8. укључује и право родитеља да се предузму мјере које ће му омогућити поновно спајање са својом дјецом, као и обавезу домаћих органа да предузму такве мјере (видјети *Eriksson v. Шведска*, пресуда од 22. јуна 1989, серија А бр. 156, стр. 26-27, § 71, *Margareta and Roger Andersson v. Шведска*, пресуда од 25. фебруара 1992. серија А, бр. 226-А, стр. 30, § 91, *Olsson v. Шведска* (бр. 2), пресуда од 27. новембра 1992, серија А бр. 250, стр. 35-36, § 90, *Hokkanen v. Финска*, пресуда од 23. септембра 1994, серија А, бр. 299-А, стр. 20, § 55, *Ignaccolo-Zenide v. Румунија*, пресуда од 25. јануара 2000, Извјештаји 2000-I, стр. 265, § 94, *Nuutinen v. Финска*, пресуда од 27. јуна 2000, Извјештаји 2000-VIII, стр. 83, § 127, и *Sylvester v. Аустрија*, бр. 36812/97 и 40104/98, § 58, 24. априла 2003).

52. Међутим, обавеза домаћих тијела да предузму мјере ради омогућавања поновног спајања дјече и родитеља није апсолутна, пошто се спајање једног родитеља са дјецом која су неко вријеме живјела са другим родитељем можда не може постићи одједном и могу бити потребне припремне радње за то. Природа и обим таквих припремних радњи зависе од околности код сваког случаја, али разумијевање и сарадња свих заинтересованих страна увијек су најважнији у томе. Домаћа тијела морају учинити све што је у њихом домену да олакшају такву сарадњу и све обавезе за примјену силе морају се ограничити, пошто се мора водити рачуна о интересима, правима и слободама свих страна, а посебно о интересима дјече и њиховим правима у складу са чланом 8. Конвенције. Тамо гдје контакти са родитељима изгледају као пријетња овим интересима или задирање у ова права, домаће институције су обавезне да изнађу праведну равнотежу међу њима (видјети *Hokkanen*, раније цитирано, стр. 22, § 58, и *Ignaccolo-Zenide*, раније цитирано, стр. 265, § 94).

53. Суд, стога, мора утврдити да ли су домаћа тијела предузела све потребне мјере да помогну у спајању, а које су уобичајене у специјалним околностима овог случаја (видјети *Хокканен*, стр. 22, § 58, *Ignaccolo-Zenide*, стр. 266, § 96, и *Nuutinen v. Финска*, стр. 83-84, § 128), и да ли су постигла праведну равнотежу између интереса свих појединаца у овом случају и општег интереса у осигурању поштовања владавине права (видјети *Nuutinen*, већ цитирано, § 129).

54. У вези са овим, Суд такође понавља да се у случајевима као што је овај адекватност неке мјере оцјењује по брзини којом се она имплементира, јер проток времена може имати непоправљиве посљедице у односима између дјече и родитеља који не живи с њима (видјети *Ignaccolo-Zenide*, већ цитирано, стр. 267, § 102).

55. Враћајући се на предметни случај, Суд напомиње да је апликантица свој први захтјев за спајање са сином уложила код домаћих органа дана 15. маја 2001. године. Стварно спајање десило се 22. јануара 2007. године. Тако је спорна ситуација трајала више од четири и по године након што је Босна и Херцеговина ратификовала Конвенцију, 12. јула 2002. године (период који пада под јурисдикцију *ratione temporis* Суда).

56. На дан ратификације Конвенције, поступак код надлежног Центра за социјални рад ради одређивања права апликантице на старатељство морао је бити у поодмаклој фази, пошто је трајао већ годину и два мјесеца. Стварна одлука донесена је седам мјесеци након ратификације, 28. фебруара 2003. године. Центар за социјални рад је сматрао да би спајање апликантице са њеним сином било у најбољем интересу дјетета и, сходно томе, додијелио апликантици старатељство над Б. Дана 12. марта 2003.

године апликантица је покренула поступак за извршење одлуке пошто је одлука била правоснажна. Међутим, због спорова међу службама око управне одговорности, фаза извршења је трајала више од девет мјесеци (до 18. децембра 2003. године). Одговорност за наведена кашњења не могу се приписати апликантици.

57. З.Г. је извршио отмицу дјетета дан након његове предаје мајци – 19. децембра 2003. године. Домаћи закон очигледно не предвиђа извршавање управног рјешења о повјеравању дјетета више пута (предвиђа само у погледу судских рјешења). У сваком случају, управно рјешење о повјеравању дјетета од 28. фебруара 2003. године престало је да важи 7. септембра 2004. године, када је и окончан поступак развода брака.

58. Дана 22. децембра 2003. апликантица је поднијела кривичну пријаву против З.Г. Влада није дала објашњење зашто је кривични поступак остао у прелиминарној фази све до смрти З.Г. (тј. више од двије године након отмице).

59. Дана 7. септембра 2004. године, док је кривични поступак против З.Г. још увијек био току, пресуда од 19. фебруара 2003. године ступила је на снагу. Пресуда је, између осталог, налагала враћање апликантици сина Б. Иако је тачно да је апликантица могла покренути извршни поступак, Суд сматра да она то није била дужна, пошто је већ била поднијела кривичну пријаву која је могла резултирати наредбом за враћање дјетета у складу са чланом 205. став 4. Кривичног закона из 2003. године (види параграф 42 поменут у тексту).

60. Ситуација се знатно измијенила 14. јануара 2006. године када је З.Г. умро: кривични поступак је окончан и обје стране су изјавиле да више није могуће покренути поступак ради извршења пресуде од 19. фебруара 2003. године. Међутим, чак под претпоставком да је апликантица могла покренути такав поступак пред надлежним судом, њен пропуст да то учини није резултирао додатним кашњењима. Истина, надлежни центар за социјални рад наставио је са покушајима да омогући враћање дјетета, али је то спријечила мајка З.Г-а.

61. Дана 31. марта 2006. године Суд за прекршаје у Градишци наложио је Центру за социјални рад да хитно омогући враћање Б уз асистенцију полиције ако буде потребно. Рјешење од 31. марта 2006, иако правоснажно, није извршено све до 22. јануара 2007. године. Рјешење је створило забуну у погледу одговорности за извршење: Центар за социјални рад је у почетку одбијао да изврши рјешење (наводећи недостатак потребних подзаконских аката) и првостепени суд у Градишци је донио рјешење о извршењу 8. септембра 2006. године, да би касније одлучио да је ипак Центар за социјални рад био одговоран за извршење. Локална полиција је такође одбила да пружи подршку упркос јасним инструкцијама које је издао Суд за прекршаје из Градишке. И овдје нема никаквих назнака да је апликантица одговорна за ова кашњења.

62. Истина је да се поновно спајање родитеља са дјететом које неко вријеме живјело са другим родитељем не може извршити одмах и без потребних припрема, посебно у оваквом случају. Међутим, нигдје се не може видјети да су такве припремне мјере биле разлог кашњења.

Сходно томе, дошло је до кршења члана 8. Конвенције.

II - ПРИМЈЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

63. Члан 41. Конвенције предвиђа:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право високе стране уговорнице у питању омогућава само дјелимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној страни.“

А. Одштета

64. Апликантица је тражила 100.000 евра (EUR) на име нематеријалне штете.

65. Влада је сматрала да је тражена сума превисока.

66. Суд не види разлоге за сумњу да је апликантица претрпјела бол који је био резултат утврђене повреде и који оправдава досуђивање нематеријалне штете. Имајући у виду износе који су досуђивани у сличним случајевима (напр. *Караџић против Хрватске*, бр. 35030/04, § 71, од 15. децембра 2005. и *Томић против Србије*, бр. 25959/06, § 121, од 26. јуна 2007. године), као и накнаду која је раније досуђена апликантици (видјети став 15 горе) и вршећи праведну процјену како то тражи члан 41. Конвенције, Суд је апликантици досудио износ од 8.800 евра плус порез који може бити одређен на овај износ.

Б. Трошкови и издаци

67. Апликантица је такође тражила скоро 9.000 евра за трошкове поступака вођених код домаћих судова и 3.000 евра за поступак вођен пред Судом. Она је доставила релативно детаљан списак трошкова.

68. Влада је сматрала тражене износе претјерано високим.

69. У складу са праксом Суда, апликант има право на накнаду трошкова само у оној мјери у којој је приказано да су били стварни и потребни и у разумном износу (видјети нпр: *Iatridis против Грчке* (праведна накнада), бр. 31107/96, § 54, ЕЦХР 2000-ХI).

70. У предметном случају Суд се слаже са Владом да је износ који је апликантица тражила превисок. Водећи рачуна о свим информацијама којима је располагао и поменути критеријумима, Суд је сматрао разумним да досуди апликантици 3.000 евра за трошкове пред домаћим судовима. Што се тиче трошкова пред овим судом, Суд напомиње да је апликантов заступник првобитну апликацију доставио на једном од језика у службеној употреби у Босни и Херцеговини и, на захтјев Суда, писмене поднеске на енглеском језику. Имајући у виду цјеновнике локалних адвокатских комора које Суд сматра разумним у околностима овог случаја, апликантица има право на приближно 1.600 евра. Поред тога, Суд досуђује износ од 100 евра за секретарске и друге трошкове (укључујући и шест страница превода са једног од језика у службеној употреби у Босни и Херцеговини на енглески језик).

71. Према томе, апликантица треба да прими укупно 4.700 евра плус сви могући порези на овај износ.

Ц. Затезне камате

72. Суд сматра прикладним да се затезне камате рачунају на основу најниже кредитне стопе код Европске централне банке на коју се додаје 3 %

ИЗ НАВЕДЕНИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Проглашава* апликацију допустивом;
2. *Пресуђује* да постоји кршење члан 8. Конвенције;

3. *Пресуђује*

- (а) да тужена држава треба апликантици да исплати, у року од три мјесеца од дана када је ова пресуда постала коначна у складу са чланом 44 § 2 Конвенције, износ од 8.800 евра (осамхиљадаосамстотина евра) на име нематеријалне штете и 4.700 евра (четирихиљадеседамстотина евра) на име трошкова и издатака плус евентуални трошкови пореза,
- (б) да ће се након истека поменуто три мјесеца, све до исплате плаћати камата по виђењу на горе наведене износе по стопи једнакој најмањој кредитној стопи Европске централне банке за период неизмирења, увећана за 3%;

4. *Одбија* преостали дио захтјева за правичну надокнаду који је поднијела апликантица.

Састављено на енглеском језику и објављено у писаној форми 6. новембра 2007. године, у складу са правилом 77 §§ 2 и 3 Правила Суда.

Fatos ARACI
замјеник регистрара

Josep CASADEVALL
предсједник